

Natuurontwikkeling Bonnerklap

Ruimtelijke onderbouwing

Definitief

Waterschap Hunze en Aa's

Grontmij Nederland B.V.
Groningen, 16 januari 2014

Verantwoording

Titel : Natuurontwikkeling Bonnerklap
Subtitel : Ruimtelijke onderbouwing
Projectnummer : 321561
Referentienummer : 321561
Revisie : 01
Datum : 16 januari 2014

Auteur(s) : ing. R. Nijdam
E-mail adres : renee.nijdam@grontmij.nl
Gecontroleerd door : mr. M. Haan
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : ing. R. Rozenveld
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
Rozenburglaan 11
9727 DL Groningen
Postbus 7057
9701 JB Groningen
T +31 88 811 51 11
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Ligging plangebied.....	5
1.3	Vigerende bestemmingsplannen	6
1.4	Leeswijzer	7
2	Het project.....	8
2.1	Omgeving van het plan	8
2.1.1	Het Hunzedal	8
2.1.2	De Hunze	9
2.2	Huidig gebruik en inrichting.....	9
2.3	Gewenste situatie	10
2.3.1	Inrichtingsplan Bonnerklap.....	10
2.3.2	Kenmerken inrichtingsplan.....	10
2.3.2.1	Landschap.....	10
2.3.2.2	Natuur	10
2.3.2.3	Water.....	11
2.3.2.4	Archeologie, aardkunde en cultuurhistorie	11
2.3.2.5	Recreatie.....	11
2.3.3	Activiteiten in de inrichtingsfase.....	11
3	Beleidskader	13
3.1	Rijksbeleid.....	13
3.2	Provinciaal beleid	13
3.2.1	Omgevingsvisie en Provinciale omgevingsverordening Drenthe	13
3.3	Gemeentelijk beleid	15
3.3.1	Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze	15
3.3.2	Cultuurnota 2009-2012	16
3.3.3	Toerisme en recreatie	16
4	Omgevingsaspecten	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Bodem en maaiveldhoogte	17
4.2.1	Bodem.....	17
4.2.1.1	Geomorfologie	17
4.2.1.2	Bodemopbouw	17
4.2.2	Maaiveldhoogte.....	18
4.3	Bodemkwaliteit	20
4.3.1	Wettelijk kader	20
4.3.2	Uitgevoerd Historisch Onderzoek	20
4.3.2.1	Bodemkwaliteitskaart	20
4.3.2.2	Bodemloket	20
4.3.2.3	Archief gemeente Aa en Hunze	20
4.3.3	Resultaten en conclusies bodemkwaliteit	21
4.4	Water.....	21
4.4.1	Inleiding.....	21
4.4.2	Huidige situatie	22

4.4.2.1	Oppervlaktewatersysteem	22
4.4.3	Toekomstige situatie	23
4.4.4	Wateraspecten	23
4.4.5	Juridische vertaling en advies.....	24
4.5	Ecologie	25
4.5.1	Wettelijk kader	25
4.5.2	Toetsing	25
4.5.2.1	De Flora- en faunawet	25
4.5.2.2	De Natuurbeschermingswet.....	26
4.5.2.3	De bescherming van de EHS.....	26
4.5.3	Conclusie	26
4.6	Landschap en cultuurhistorie	26
4.6.1	Cultuurhistorie	26
4.6.2	Landschap.....	27
4.6.3	Conclusie	27
4.7	Archeologie	28
4.7.1	Wettelijk kader	28
4.7.1.1	Archeologische monumenten	28
4.7.1.2	Gemeentelijke archeologische beleidskaart	28
4.7.1.3	Historische kaarten	29
4.7.2	Uitgevoerde onderzoeken.....	30
4.7.2.1	Conclusie van de onderzoeken.....	30
4.7.3	Betekenis voor het project	30
4.8	Kabels en leidingen en grondmechanica	31
4.9	Geluidhinder.....	31
4.10	Luchtkwaliteit.....	31
4.11	Externe veiligheid.....	32
5	Economische uitvoerbaarheid.....	33
5.1	Inleiding.....	33
5.2	Economische uitvoerbaarheid.....	33
6	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	34
6.1	Inspraak en vooroverleg	34
6.2	Ontwerp en definitieve omgevingsvergunning	34
6.3	Beroep en hoger beroep	34
7	Afweging en conclusie	35
7.1	Aanleiding	35
7.2	Mer-beoordeling	35
7.3	Afweging	35
7.4	Conclusie	35
8	Bijlagen	0

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het gebied Bonnerklap, gelegen aan westzijde van de kern Gieterveen is onderdeel van de middenloop van de laaglandbeek de Hunze. Het gebied is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De Hunze zelf is in het verleden gekanaliseerd. In de huidige situatie is het gebied als landbouwgebied in gebruik. De waterhuishouding is hierop afgestemd. In het gebied Bonnerklap is dan ook nauwelijks sprake van een karakteristiek beekstelsel. De potenties voor herstel zijn hier echter groot.

Waterschap Hunze en Aa's, provincie Drenthe, Stichting Het Drentse Landschap en gemeente Aa en Hunze hebben de wens uitgesproken om het gebied Bonnerklap herin te richten als natuurgebied. Met de herinrichtingmaatregelen is de landschappelijke, ecologische en hydrologische samenhang tussen de bestaande beekgedeelten hersteld. Tevens is invulling gegeven aan Waterbeheer 21^e eeuw- (WB21) en KaderRichtlijnWater (KRW) doelen. Ook is een substantieel deel van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) Hunze ingevuld.

De gewenste natuurinrichting is niet mogelijk binnen de kaders van de geldende bestemmingen. Om af te wijken van het bestemmingsplan is een omgevingsvergunning nodig. De omgevingsvergunning dient te zijn vergezeld van een goede ruimtelijke onderbouwing. Ten behoeve hiervan is de onderhavige ruimtelijke onderbouwing opgesteld.

Met deze ruimtelijke onderbouwing wordt afgeweken van alle bepalingen in het geldende bestemmingsplan, waardoor voor de aanlegwerkzaamheden van de natuurontwikkeling geen vergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden (aanlegvergunning) benodigd is.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied omvat een deel van de middenloop van de Hunze en het omliggende beekdal. Het gebied wordt noordelijk begrensd door de weg Zandvoort, even ten zuiden van de N33. In het zuiden loopt de grens van het gebied ten hoogte van de bocht in de Herenweg-Zuid, alwaar het reeds ingerichte plangebied Torenveen begint. Ten oosten van "De Beek" ligt het dorp Gieterveen. In onderstaande afbeelding is globaal de ligging weergegeven.

afbeelding 1: luchtfoto (in het rood is ter indicatie het plangebied aangeduid)

1.3 Vigerende bestemmingsplannen

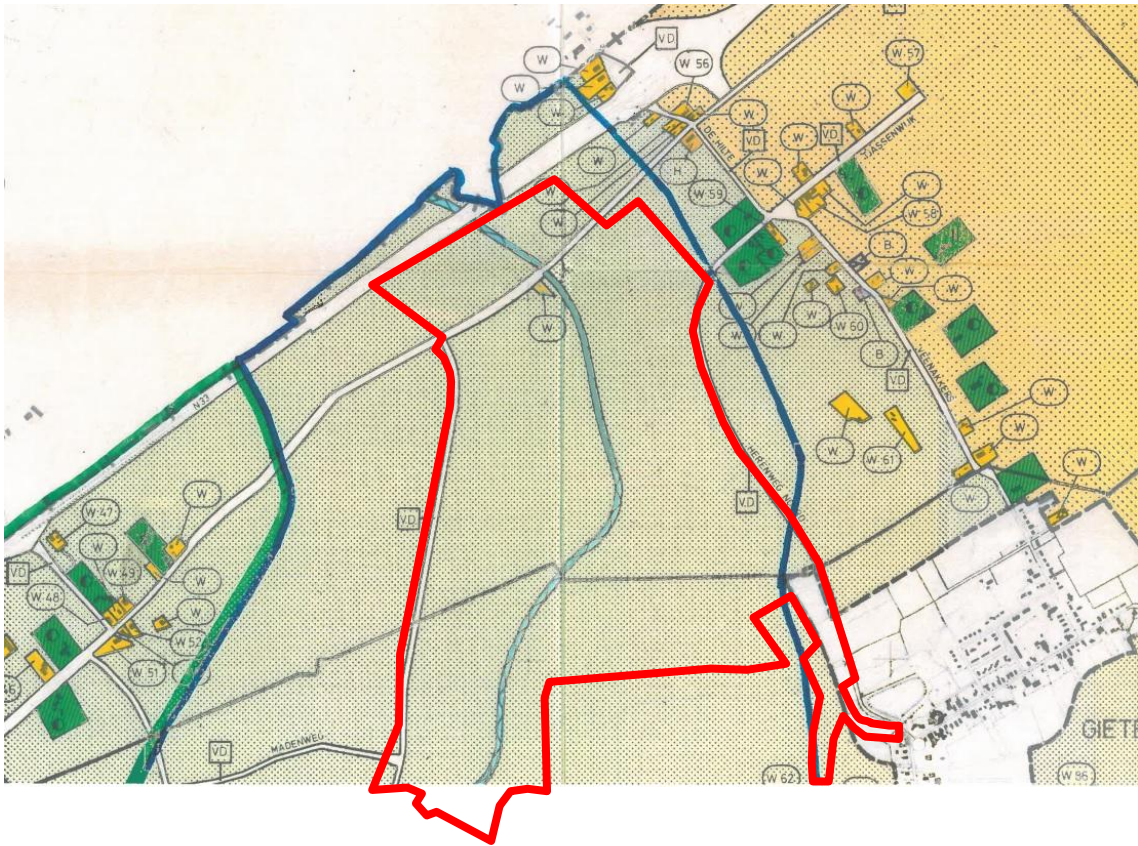
Voor het grootste deel van het plangebied geldt het bestemmingsplan Buitengebied Gieten 1993. Een klein deel langs de Beek ligt in het bestemmingsplan Gieterveen dorp 2005.

De bestemmingsplankaart uit 1993 toont een kaartbeeld met de Hunze (Water) en de belangrijkste wegen (N33 Verkeersdoeleinden klasse A, overige wegen klasse D). Ook is aan de Zandvoort één woning als zodanig bestemd (Woondoeleinden). De rest van het gebied heeft de bestemming 'Landbouwgebied met landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden', Deelgebied 4: Gebied ten oosten van de Hunze (randverveningslandschap). Dwars door het gebied loopt een lijn die de ligging van een gasleiding aanduidt.

De bestemming 'Landbouwgebied met landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden' is primair gericht op het ruimte bieden aan de uitoefening van de grondgebonden agrarische bedrijfsvoering. Overige toegestane functies zijn: 'de instandhouding van de landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden van de gronden', 'houtteelt', 'openbare nutsvoorzieningen', recreatief medegebruik, 'infrastructurele werken'. Deze functies dienen ondergeschikt te zijn aan de uitoefening van het agrarisch bedrijf.

Omgevingsvergunning nodig

Met het project Bonnerklap wordt beoogd de Hunze te transformeren in een meanderende waterloop met natuurlijke oevers en een verhoogd grondwaterpeil. Het gebied rond de Hunze raakt haar agrarische hoofdfunctie kwijt. De gewenste ontwikkeling is zodoende niet mogelijk binnen de bepalingen van het bestemmingsplan.

afbeelding 2: uitsnede BP Buitengebied Gieten

Bestemmingsplan Omleiding Hunze

Voor het noordelijke deel van het projectgebied rond de N33 is een bestemmingsplan in procedure. Dit nieuwe bestemmingsplan is heeft voorzien in de nieuwe loop van de Hunze zodat deze ter plaatse van het nieuwe viaduct van de verbrede N33 komt. Dit bestemmingsplan maakt alleen de waterstaatkundige aanpassingen mogelijk (verleggen waterloop en aanbrengen verhoogde kade). De natuurontwikkeling die in Bonnerklap is beoogd is niet in dit bestemmingsplan mogelijk gemaakt.

Bestemmingsplan Buitengebied

De gemeente is bezig met het actualiseren van het bestemmingsplan voor het buitengebied. Een dergelijk complex bestemmingsplan doorloopt een lang traject van totstandkoming en proceduretijd. Na vaststelling van de omgevingsvergunning voor Bonnerklap zal deze ontwikkeling in het bestemmingsplan voor het buitengebied worden opgenomen.

1.4 Leeswijzer

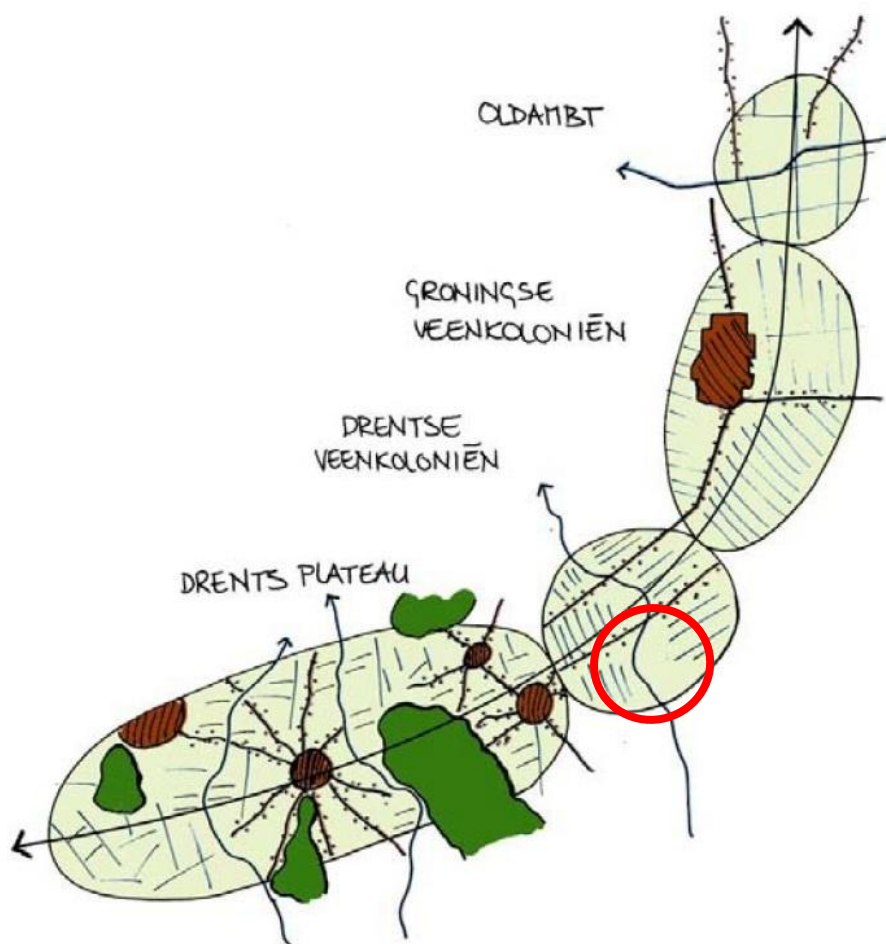
De ruimtelijke onderbouwing is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 omvat een toelichting op de situatie en de gewenste ontwikkeling. Hoofdstuk 3 omvat het beleidskader, waarin het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid in relatie tot dit project kort wordt toegelicht. Hoofdstuk 4 betreft de verantwoording ten aanzien van de milieu- en omgevingsaspecten die van belang zijn voor het project. Hoofdstuk 5 geeft inzicht in de economische uitvoerbaarheid, waarna in hoofdstuk 6 de maatschappelijke haalbaarheid is verwoord. Tot slot is in hoofdstuk 7 de conclusie opgenomen.

2 Het project

2.1 Omgeving van het plan

2.1.1 Het Hunzedal

Het plangebied maakt onderdeel uit van het Hunzedal. Het Hunzedal is een open gebied tussen Gieten en De Hilde met aan de westzijde de beboste Hondsrug en aan de oostkant een lint van randveenontginningen met opgaande beplanting. Deze randveenontginningen zijn veelal (aan hun naam herkenbare) koloniën uit de dorpen op de Hondsrug. De Hunze heeft, als gevolg van kanalisatie, haar natuurlijk karakter geheel verloren. Langs de Hunze liggen een aantal kleinere en grotere natuurgebieden. Ook ligt, verspreid in het Hunzegebied, een aantal vrij recente bebossingen, waarvan een aantal met een tijdelijk karakter. Deze bebossingen zijn niet eigen aan het veenkoloniale landschap en doen afbreuk aan het open karakter van het gebied.

afbeelding 3: Te onderscheiden landschappelijke deelgebieden (ligging plangebied met rood aangeduid)

Ten oosten van het Hunzegebied strekt zich het open Drentse veenkoloniale landschap uit, met om de paar kilometer een “mond” (monding van een veenontginningskanaal op het Stadskaanaal) met bebouwing en bomen. In cultuurhistorisch opzicht vormen Hondsrug, Hunzedal, randveenontginningen en veenkoloniaal gebied samen een opmerkelijke opeenvolging van landchapstypen, waarin de ontstaansgeschiedenis nog zeer goed afleesbaar is.

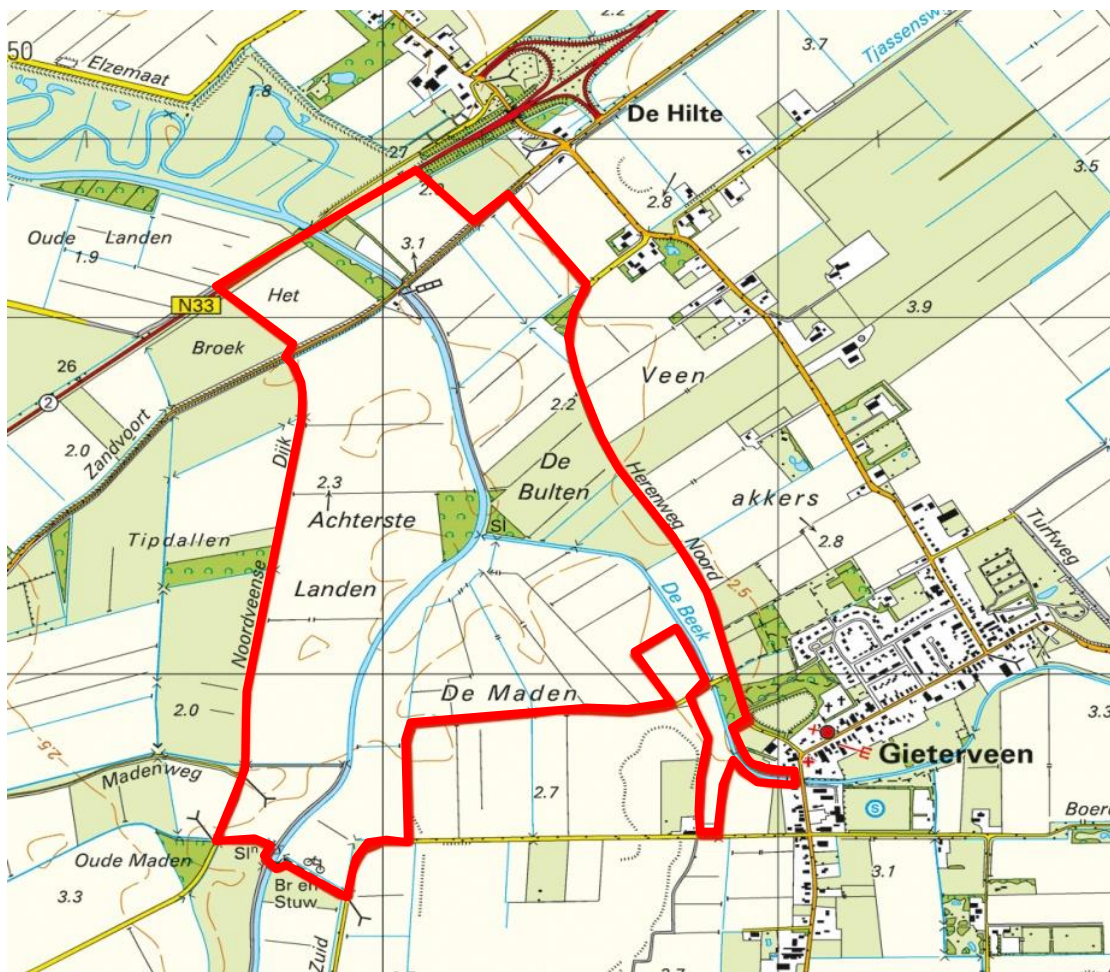
2.1.2 De Hunze

Langs de Hunze is, in samenwerking tussen de provincie Drenthe en de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn en Tynaarlo, natuurontwikkeling ingezet. In het rapport "Kansen in het Hunzegebied (kadernota voor uitvoering)" zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Ontwikkeling van een begeleid, natuurlijke en meanderende Hunze met bovenlopen, waarbij spontane processen als stroming, sedimentatie, inundatie en begrazing de ruimte krijgen
- Ontwikkeling van natuurwaarden in gebieden met de hoogste potenties
- Vorming van een robuuste verbindingszone langs de Hunze vanaf de bronnen tot aan het Zuidlaardermeer
- Realiseren van een ecologische verbindingszone tussen het Hunzedal en de Westervoldse Aa via de Langhietslanden/Valtherdikbroeken
- Combinatie van waterwinning, waterberging en natuurontwikkeling in de benedenloop van de Hunze waar dat mogelijk en zinvol is
- Bosontwikkeling in samenhangende eenheden en vorming van nieuwe landgoederen als bijdrage aan de kwaliteit van het woonmilieu. Deze ontwikkelingen dienen niet plaats te vinden in het feitelijke Hunzedal
- Versterking van de landschapsstructuur in het hele gebied

2.2 Huidig gebruik en inrichting

Het plangebied bestaat uit landbouw-, en vooral weidegrond, waar doorheen de genormaliseerde Hunze stroomt. Ter plekke van de afsplitsing van "De Beek" en in de bocht van de Hereweg Noord zijn bosschages aanwezig. Er is geen bebouwing aanwezig in het plangebied. Landschappelijk gezien is het een open gebied, met enkele hoog opgaande ruilverkavelingsbosjes.

afbeelding 4: overzichtskartaal plangebied

2.3 Gewenste situatie

2.3.1 Inrichtingsplan Bonnerklap

Voor het plangebied is een inrichtingsplan opgesteld. Het inrichtingsplan Bonnerklap is de ruimtelijke vertaling van de gewenste natuurontwikkeling in deelgebied Bonnerklap van het beekdal van de Hunze. De basis voor deze ontwikkeling is onder andere gelegd in de Hunzevisie (1995) en de Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap Hunze-Veenkoloniën (1996) en in de systeem-analyse van het beekdal die al eerder in 1993 is uitgevoerd (Glastra 1993).

Het inrichtingsplan voor Bonnerklap levert een bijdrage aan het waterbeheer in de regio, zowel kwantitatief als kwalitatief, en aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur. Er is rekening gehouden met de gebiedskenmerken en de gevoeligheden in en om het gebied. De kansen vanuit het beekstelsel en het gebied zijn benut. Bonnerklap zal een belangrijke verbindende schakel in de Hunze vormen tussen de natuurgebieden Torenveen en Elzenmaat. Vis-migratie wordt over een grote lengte van de beek mogelijk en ook de bever zal zijn leefgebied kunnen uitbreiden.

2.3.2 Kenmerken inrichtingsplan

Hieronder is thematisch op hoofdlijnen een beschrijving van de belangrijkste kenmerken van het inrichtingsplan beschreven. Voor een uitgebreide beschrijving van het project wordt verwezen naar het inrichtingsplan.

2.3.2.1 Landschap

- In de lengterichting van de Hunze en De Beek worden brede beekdalvormige natuurzones aangelegd. Daarbij wordt rekening gehouden met het aanwezige reliëf. Door het wijzigen van de waterhuishouding zullen deze zones overwegend vochtig tot nat zijn, naar gelang de hoogteligging en het seizoen. Deze zones zullen één geheel vormen met de natuurrijke beekdalen ten zuiden van het plangebied (deelgebied Torenveen) en ten noorden van het plangebied (Elzenmaat). Op het schaalniveau van de Hunze zal er hierdoor één groot samenhangend natuurgebied ontstaan. De nu aanwezige barrière voor planten en dieren in het dal ter plaatse van de N33 zal op korte termijn door Rijkswaterstaat worden opgeheven door de aanleg van een breed viaduct.
- De openheid van het landschap wordt grotendeels gehandhaafd. Plaatselijk worden bestaande verdichtingen (in de vorm van bosjes) gekapt, maar er is ook voorzien in nieuwe opgaande beplanting (met name tussen de weg Zandvoort en de N33). Bij het vaststellen van de hoogte van de kaden rondom het gebied is er rekening mee gehouden dat de beleving van het open landschap niet nadelig wordt beïnvloed.

2.3.2.2 Natuur

- De middenloop van de Hunze en de bovenloop van De Beek worden hersteld door het toepassen van hermeandering. Er is aansluiting gezocht bij de patronen zoals die ruim 100 jaar geleden aanwezig waren. De meanderende beken zullen een grotere lengte hebben dan de huidige gekanaliseerde waterlopen, en variatie vertonen in stroming, sedimentatie en stoffen in het water. Dit is gunstig voor de vestiging en ontwikkeling van waterplanten en waterdieren die kenmerkend zijn voor stromende beken.
- In het plan zijn slootdempingen voorzien op de hoger gelegen terreingedeelten en verondieping van sloten in de lager gelegen terreingedeelten. Door deze maatregelen wordt water langer vastgehouden, en wordt de regionale kwel in het laag gelegen deel van het gebied benut ten behoeve van gebiedskarakteristieke vegetatieontwikkeling.
- Graven van slenken en verlaging van het omliggende maaiveld ter plaatse van de oerstroombalen zodat hier naar verwachting regionale kwel tot in de wortelzone van de vegetatie kan komen.
- Door de aanleg van nieuwe meanders zullen enkele bestaande bosjes opener worden en een grotere randlengte krijgen waar zich mantelvegetaties kunnen ontwikkelen. Deze mantelvegetaties bieden kansen voor bosrandvogels en dagvlinders.
- In het gebied tussen de N33 en Zandvoort (oude weg De Hilte – Gieten) wordt min of meer spontane moeras- en bosontwikkeling nagestreefd. Op de hogere koppen wordt bos aangeplant. Deze zone is nu reeds een bosrijke omgeving die het verkeer op de N33 en het geluid enigszins afschermt. De moerasontwikkeling, met ook een groot aandeel zachthoutsoorten

zoals wilg en populier, is gewenst om het leefgebied van de bever uit te kunnen breiden. Deze soort is zo nu en dan al in het plangebied bij het bestaande bos gesignaleerd. Zacht-houtsoorten vormen een belangrijke voedingsbron voor bever, en de bomen / struiken worden door de bevers gebruikt om hun burcht te bouwen of het waterbeheer te beïnvloeden.

- Overbodige gedeelten van het gekanaliseerde deel van de Hunze worden eenzijdig aan de benedenstroomse zijde van de meander aangekoppeld. Waar mogelijk worden oevers afgeschoven zodat deze gedeelten ondieper worden. Ook ontstaan hier luwe gedeelten met weinig stroming die kunnen verlanden. Deze gedeelten zijn een aantrekkelijk biotoop voor met name water- en oeverplanten, vissen, amfibieën en libellen.
- De stuwen in De Beek worden vispasseerbaar gemaakt om vismigratie te bevorderen. Het Hunzedal wint zo aan betekenis voor trekkende beekvissen. (in de Hunze ter plaatse van het plangebied zijn geen stuwen aanwezig).

2.3.2.3 Water

- Wateroverlast: in het plangebied zal meer water worden vastgehouden in de beken zelf, de restanten van de oude Hunze en in diverse laagten en greppels. Hierdoor wordt in perioden met veel neerslag wateroverlast stroomafwaarts beperkt. Om wateroverlast in de omgeving te voorkomen worden rondom het plangebied lage kaden aangelegd. De kadehoogte garandeert een veilige situatie tijdens extreme weersomstandigheden met veel neerslag.
- Waterafvoer; plaatselijk wordt de bestaande sloot op de grens van het gebied verbreed en waar nodig uitgebreid met nieuwe slootgedeelten, zodanig dat de waterafvoer vanuit het landbouwgebied en bewoond gebied gegarandeerd kan worden.
- Waterkwaliteit: de inrichting met natuurvriendelijke, begroeide oevers leidt tot verbetering van de kwaliteit van het water in de Hunze. Aan de zuidwestzijde van het plangebied mondt een sloot vanuit het agrarische gebied uit op de Hunze. Op deze sloot zit ook de afwatering van de RWZI Gieten. Binnen de plangrens heeft deze sloot een slingerend verloop gekregen en moerasvegetaties langs de randen, waardoor (na)zuivering optreedt.

2.3.2.4 Archeologie, aardkunde en cultuurhistorie

- Archeologisch waardevolle terreingedeelten zijn zoveel mogelijk ongemoeid gelaten. Vergraven of berijding wordt hier zoveel mogelijk beperkt. Plaatselijk zal de nieuwe meander wel door een dekzandkop heen kunnen lopen. De meander volgt dan zoveel mogelijk de vroegere loop waar deze in het verleden is dicht gegooit.
- Oorspronkelijke dekzandkoppen die plaatselijk aanwezig zijn, zullen veiliggesteld worden door het opbrengen van grond. Dit gebeurt op een vloeiende reliëfvolgende wijze met geleidelijke overgangen naar de omgeving. De beleving van de morfologie en het ontstaan van het landschap zal hierdoor ook verbeteren.
- Behoud van slootpatronen in de lager gelegen terreingedeelten die nog samenhangen met de voormalige randveenontginningen. Deze sloten worden wel verondiept en krijgen zo het karakter van een greppel. Vanaf de ontsluitingswegen rond het plangebied zullen veel van deze sloten zichtbaar blijven in het landschap. Ter plaatse van de oerstromdalen worden de sloten geheel gedempt en is gekozen voor een historische situatie die ver voor die van de randveenontginningen lag.
- Behoud van markegrenzen waar dat mogelijk is. Deze grenzen worden in het veld gevormd door de lopen van de Hunze en De Beek. Ook de oude weg De Hilte – Gieten vormt een markegrens en blijft gehandhaafd.

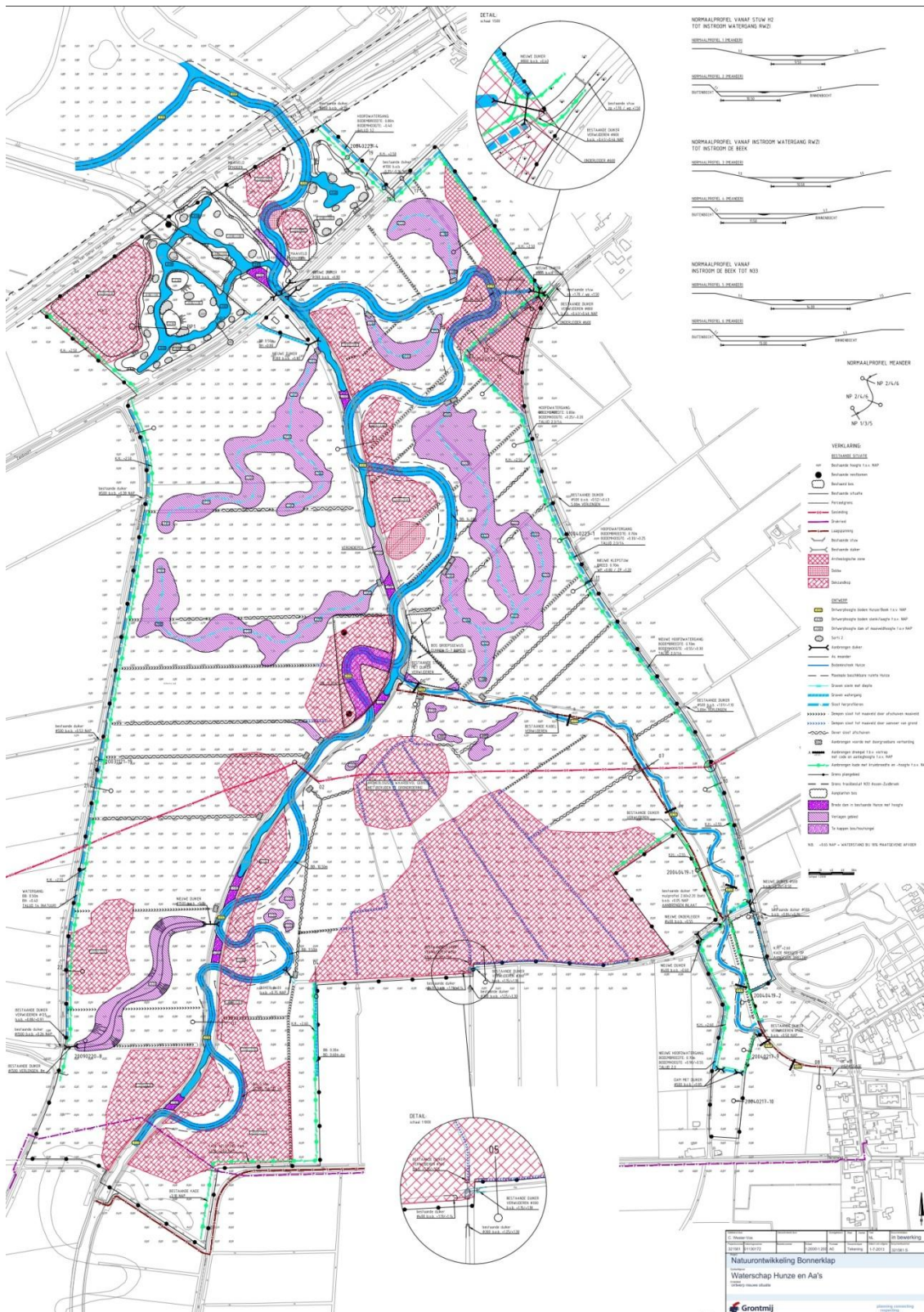
2.3.2.5 Recreatie

- Buiten het broedseizoen van de vogels zijn Hunze en beekdalgraslanden toegankelijk voor recreanten. Langs de buitenranden of bij de beek zijn plekken aanwezig om in het gebied te komen. Het staat de recreant vrij om dan zelf een eigen route te volgen.
- Bestaande recreatieve routes zijn gehandhaafd;

2.3.3 Activiteiten in de inrichtingsfase

- Aanleggen nieuwe meanderende waterlopen van de Hunze en de Beek;
- Verlagen maaiveld ter plaatse van oerstromdalen;
- Dempen en verondiepen meerdere sloten;
- Afschuiven oevers van meerdere sloten en delen van bestaande Hunze;
- Aanleggen dammen in bestaande Hunzeloop.

- Verbreden of verdiepen kadesloten rond plangebied (opvang kwel);
- Kappen bomen en ruimen beplanting ten behoeve van nieuwe Hunzelooop.

3 Beleidskader

3.1 Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft een integraal kader voor het ruimtelijk en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Bij deze aanpak hanteert het Rijk een filosofie die uitgaat van vertrouwen, heldere verantwoordelijkheden, eenvoudige regels en een selectieve rijksbetrokkenheid. De structuurvisie is op 13 maart 2012 vastgesteld en heeft de Nota Ruimte en de Nota Mobiliteit vervangen.

Tot 2028 heeft het kabinet in de SVIR de volgende drie Rijksdoelen geformuleerd:

- de concurrentiekracht vergroten door de ruimtelijk-economische structuur van Nederland te versterken. Dit betekent bijvoorbeeld een aantrekkelijk (internationaal) vestigingsklimaat;
- de bereikbaarheid verbeteren;
- zorgen voor een leefbare en veilige omgeving met unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden.

'Ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten' is als nationaal belang geformuleerd. Het Rijk is verantwoordelijk voor het cultureel en natuurlijk UNESCO-werelderfgoed (inclusief de voorlopige lijst), kenmerkende stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten en cultuurhistorische waarden in of op de zeebodem.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De nationale belangen uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn juridisch geborgd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Dit besluit is gericht op doorwerking van nationale belangen in gemeentelijke bestemmingsplannen en zorgt voor sturing en helderheid van deze belangen vooraf. Met het Barro geeft het Rijk aan dat ingezet wordt op zuinig ruimtegebruik, bescherming van kwetsbare gebieden en bescherming van het land tegen overstroming en wateroverlast. Gezien de ligging van het plangebied en de aard van het project vormt het Barro geen directe relevantie.

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Omgevingsvisie en Provinciale omgevingsverordening Drenthe

Provinciale staten van Drenthe hebben op 2 juni 2010 de Omgevingsvisie Drenthe vastgesteld. De Omgevingsvisie is hét strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe voor de periode tot 2020. De visie formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein. De provinciale omgevingsverordening geeft de regels

De Omgevingsvisie Drenthe vervangt het tweede Provinciaal omgevingsplan (POPII) en is een integratie van vier wettelijk voorgeschreven planvormen; de provinciale ruimtelijke structuurvisie, het provinciaal milieubeleidsplan, het regionaal waterplan en het provinciaal verkeers- en vervoersplan.

De missie uit de Omgevingsvisie luidt: 'Het koesteren van de Drentse kernkwaliteiten en het ontwikkelen van een bruisend Drenthe passend bij deze kernkwaliteiten'.

De kernkwaliteiten zijn:

- rust, ruimte, natuur en landschap;
- oorspronkelijkheid;
- naoberschap;
- menselijke maat;
- veiligheid;
- kleinschaligheid (Drentse schaal).

Om de missie te bereiken, wil de provincie vier robuuste systemen ontwikkelen. Deze vier systemen zijn: het sociaal-economisch systeem, het watersysteem, het landbouwsysteem en het natuursysteem. Binnen deze systemen staat de ontwikkeling van de hoofdfunctie (respectievelijk wonen en werken, water, natuur en landbouw) voorop. Een robuust systeem wil zeggen dat een verstoring als gevolg van een ontwikkeling geen significante gevolgen heeft voor het functioneren van het systeem.

Kernkwaliteiten

De kernkwaliteiten zijn door de provincie opgenomen op de kernkwaliteitenkaart. Het plangebied valt onder de kernkwaliteit Natuur en is aangewezen als een beekdal. De beekdalen vormen, met de kanalen en de grondwaterlichamen, de kern van het Drentse watersysteem. De beekdalen zijn van grote waarde voor de natuur en bepalen in belangrijke mate de landschappelijke kwaliteit van Drenthe. De aanduiding beekdal geeft een verbijzondering aan van de functies landbouw en natuur. In het onderhavige geval gaat het om een beekdal met een natuur-aanduiding. Hierbij streeft de provincie naar het combineren van de natuur- en wateropgave.

afbeelding 6: uitsnede Visiekaart Omgevingsvisie Drenthe

Hunzebeekdal

De Provincie Drenthe geeft prioriteit aan de (her)inrichting van beekdalen, waaronder ook het Hunzebeekdal. Uit diverse studies blijkt dat de klimaatverandering in ons land gaat leiden tot een grotere hoeveelheid neerslag, vooral in de winterperiode. Dit regenwater moet zo veel mogelijk worden vastgehouden in de bovenstroomse gebieden. Dit voorkomt wateroverlast in de lager gelegen gebieden. Het bovenstrooms vasthouden van water heeft nog meer voordelen. Het vermindert de verdroging, verbetert de waterkwaliteit en leidt tot een grotere grondwater-

voorraad. Bij het herstellen van beekdalen is er nadrukkelijk aandacht voor het verruimen van mogelijkheden voor wateropvang en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Voor het Hunzebeekdal geldt dat de provincie onderzoek doet naar de mogelijkheden van grondwaterwinning in combinatie met het vasthouden van water in relatie tot de landbouw- en natuurfunctie. Waterschap Hunze en Aa's heeft in het project Waterdrager met de omgeving uitgewerkt hoe de gevolgen van de klimaatveranderingen kunnen worden opgevangen in de bovenstroomse delen. Het waterschap ziet mogelijkheden om de wateropgave tot 2050 te realiseren binnen de EHS Drentsche Aa en Hunze. Verder wordt in het Hunzegebied het waterberging gebied (Tusschenwater) ingericht.

EHS

Het beekdal is onderdeel van de ecologische hoofdstructuur, aangewezen in het provinciaal beleid. Natuur is voor de provincie zowel een kernkwaliteit als een te ontwikkelen functie. De bestaande natuur binnen de EHS wordt beschouwd als een kernkwaliteit. Binnen gebieden met de functie Natuur (zie kaart 1, Visie 2020), staat de ontwikkeling van de hoofdfunctie Natuur voorop. Daarbij gaat het om het behouden, herstellen en ontwikkelen van natuurwaarden. Andere ontwikkelingen zijn aanvaardbaar zolang deze verenigbaar zijn met, of ten dienste staan van, de natuurontwikkeling.

De realisatie van een meanderende Hunze staat een natuurfunctie niet in de weg en wordt dan ook als verenigbaar gezien. In paragraaf 4.5 is nader ingegaan op de effecten op de EHS.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze

De gemeente heeft haar ruimtelijk beleid voor het buitengebied beschreven in de Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze (vastgesteld in 2011). De structuurvisie moet gezien worden als een visie op hoofdlijnen op de toekomst van het buitengebied. De visie is daarmee globaal van aard. Met de structuurvisie buitengebied beschikt de gemeente over een integraal beleidskader voor het landelijk gebied, waarin ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen worden benoemd, onderlinge relaties inzichtelijk worden gemaakt en een helder afwegingskader voor mogelijke ontwikkelingen wordt geboden.

Afwegingskader

De beschrijving van de kernkwaliteiten per landschappelijke eenheid vormen een belangrijk afwegingskader bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied. Bij deze afweging staat het behouden, versterken dan wel het verder ontwikkelen van de kenmerkende landschappelijke opbouw voorop. Het gaat daarbij om het behouden van de identiteit van het landschap, het versterken van de aanwezige verschillen (diversiteit) en het benutten van de aanwezige landschappelijke structuur voor de inpassing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen

Als afwegingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen dus de volgende criteria worden geformuleerd:

- draagt de ontwikkeling bij aan het handhaven c.q. versterken van de verschillen tussen de onderscheiden landschapstypen c.q. deelgebieden? (bijvoorbeeld het handhaven /versterken van het verschil tussen de binnenvelden, de randveenontginningen en de veenkoloniën in het gebied van de veenontginningen);
- draagt de ontwikkeling bij aan het handhaven c.q. versterken van de kenmerken, die bepalend zijn voor de identiteit van het betreffende landschapstype waar de ontwikkeling zich voor doet?;
- wordt de aanwezige landschappelijke structuur benut voor de inpassing van de nieuwe ontwikkeling (aansluiten bij weg- of waterpatroon, aansluiten bij verkavelingsrichting, etc.).

Betekenis voor het plan

Het afwegingskader is per landschappelijk deelgebied verschillend want afhankelijk van de aanwezige kernkwaliteiten. Het plangebied ligt binnen het Hunzedal. Het Hunzedal is in het verleden in cultuur gebracht door middel van kleinschalige veenrandontginningen vanaf de randen van de zandruggen aan weerszijden van de Hunze. Deze ontginningen zijn kleinschalig en onregelmatig van karakter waarbij delen van het veen ook niet vergraven zijn. De afvoer van veen via de Hunze gaf problemen en de rivier is gekanaliseerd. Het terugbrengen van de meandering

zorgt er voor dat het oorspronkelijke landschapstype weer herkenbaar wordt en er op een natuurlijke manier meer ruimte komt voor waterberging. Zo draagt het project Bonnerklap bij aan herstel van het beekdal en de wateropgave in het gebied.

3.3.2 *Cultuurnota 2009-2012*

In januari 2009 is de Cultuurnota 2009-2012 vastgesteld. In deze nota worden de gemeentelijke speerpunten op het gebied van cultuur verwoord. In deze nota wordt tevens aandacht besteed aan de cultuurhistorie, het ruimtelijk erfgoed in de gemeente Aa en Hunze. Binnen het onderwerp ruimtelijk erfgoed wordt in de nota onderscheid gemaakt in drie onderwerpen, te weten archeologie, cultuurlandschap en groenelementen en gebouwde omgeving.

Archeologie

De gemeente is de eerste verantwoordelijke voor het archeologisch erfgoed. De Monumentenwet (1988) geeft aan dat de gemeenteraad verplicht is in elke nieuwe planologische regeling de te verwachten en aanwezige archeologische waarden te beschermen. Hiermee wordt voorkomen dat bij bodemverstoring archeologisch erfgoed ongezien verloren gaat. De gemeente heeft haar archeologische beleid vastgesteld in 2012 (op 25 januari). De gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart (2012) is leidend bij de omgang met archeologische (verwachtings)waarden in ruimtelijke plannen. Op de archeologische beleidsadvieskaart staat aangegeven waar binnen de gemeente bekende en te verwachten archeologische waarden aanwezig zijn, en of, en in welke vorm archeologisch onderzoek nodig is bij bodemingrepen.

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor beekgerelateerde vondsten/structuren vanwege aanwezigheid oude Hunzeloop in de ondergrond. In paragraaf 4.7 is toegelicht hoe hier mee rekening is gehouden.

Cultuurlandschap en groenelementen

De gemeente Aa en Hunze wordt gekenmerkt door de waardevolle cultuurlandschappen. De landschappen worden gezien als dragers van het ruimtelijk erfgoed.

Betekenis voor het plan

In het project dient rekening te worden gehouden met archeologische en cultuurhistorische waarden. Om deze waarden in het plangebied in beeld te krijgen, zijn meerdere onderzoeken uitgevoerd, zie paragraaf 4.6 voor cultuurhistorie en paragraaf 4.7 voor archeologie.

3.3.3 *Toerisme en recreatie*

In 2009 is het geactualiseerde Toeristisch Recreatief OntwikkelingsPlan Aa en Hunze (TROP) vastgesteld. Dit plan bevat een visie waarin, op het gebied van recreatie en toerisme, de koers is weergegeven voor de komende vijf jaar. Het TROP geeft een integrale schets weer die aansluit bij de huidige trends en ontwikkelingen in de toeristisch-recreatieve sector en de meest recente beleidsontwikkelingen. Tot slot bevat de visie beleidsuitgangspunten en een programma van actiepunten.

Ten aanzien van recreatie en toerisme heeft de gemeente de volgende ambities geformuleerd:

- nieuwe invulling van de lokale toeristische informatievoorziening;
- stimuleren van productverbetering en -vernieuwing;
- waar mogelijk het bieden van planologische ruimte;
- het ondersteunen van de sector en samenwerking.

Het plangebied ligt in het Hunzedal. In het Hunzedal liggen mogelijkheden voor nieuwe recreatieve ontwikkelingen. Het cultureel erfgoed, de natuurlijke waarden en het cultuurlandschap zijn hier de potentiële dragers voor toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Natuurontwikkeling langs de Hunze zorgt voor meer variatie in het landschap. Het gebied wordt hierdoor aantrekkelijker voor toeristische recreatieve bedrijvigheid. Het project betreft geen toeristisch initiatief. Wel maakt de nieuwe meanderende waterloop ook dit deel van de Hunze interessanter voor recreatie.

4 Omgevingsaspecten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de omgevingsaspecten. Per omgevingsaspect wordt beschreven welke randvoorwaarden er gelden ofwel welke effecten het plan heeft.

De volgende aspecten komen in onderstaande paragrafen aan bod:

- Bodem en maaiveldhoogte;
- Bodemkwaliteit;
- Water;
- Ecologie;
- Landschap en cultuurhistorie;
- Archeologie;
- Kabels en leidingen en grondmechanica;
- Geluidhinder;
- Luchtkwaliteit;
- Externe veiligheid.

4.2 Bodem en maaiveldhoogte

4.2.1 Bodem

4.2.1.1 Geomorfologie

Het onderzoeksgebied bestaat uit het beekdal en de oude beekloop van de Hunze en het zijdal De Beek en ligt in het oerstroomdal van de Hunze. Het oerstroomdal van de Hunze is ontstaan tijdens het Saalien (200.000-130.000 jaar geleden), de voorlaatste ijstijd. Door uitslijting door landijs en smeltwater dat op deze plek een weg door het landschap vond, ontstond een dal van plaatselijk 50 meter diep. Vanaf het einde van het Saalien werd er overwegend materiaal afgezet en vond er geen grootschalige erosie meer plaats.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (120.000-10.000 jaar geleden), lag er geen landijs in Nederland. Er was sprake van een toendralandschap, waar wind en water, afkomstig van sneeuw en de ontdooide laag van de permafrost, vrij spel hadden.

Het Hunzedal werd grotendeels opgevuld met smeltwaterzanden, zogenaamde fluvio-periglaciale afzettingen, bestaande uit zeer fijn zand, enkele leemlaagjes en fijn verdeeld organisch materiaal, maar ook grof zand en grind. Er was weinig tot geen begroeiing, waardoor de wind het zand kon verplaatsen. Het opgestoven materiaal werd op een andere locatie weer afgezet. Deze afzettingen worden aangeduid als dekzand.

In het koele en vochtige klimaat van het Holoceen (10.000 jaar geleden tot heden) ontstonden gunstige condities voor grootschalige veengroei en het Hunzedal raakte verder opgevuld met een pakket laagveen. Ten oosten van het Hunzedal ontstond een uitgebreid hoogveengebied, waar het veen plaatselijk meer dan 3 m dik werd.

In het beekdal was sprake van een loop die niet op een vaste plek lag, maar die zich door het dal verplaatste. Zo sleet de beek een geul uit, die geleidelijk met veen opgevuld raakte als de beek zich vervolgens verplaatste.

4.2.1.2 Bodemopbouw

De bodems in het plangebied worden op de Bodemkaart (Stiboka, 1997) getypeerd als veengronden en moerige gronden. Aan weerszijden van de voormalige beekloop ligt een brede

strook met madeveengronden (eenheid aVz). In het zand onder een 15 tot 50 cm dikke veenlaag is geen podzol ontwikkeld.

Verder van de beek komen moerige eerdgronden voor (eenheid vWz). Deze minerale gronden hebben een relatief dunne humeuze bovengrond. In het zuidelijke deel van het plangebied, ter plaatse van de dekzandrug, komen veldpodzolgronden voor (eenheid Hn21). Podzolgronden zijn kenmerkend voor relatief hooggelegen, droge gebieden met een neerwaartse waterbeweging.

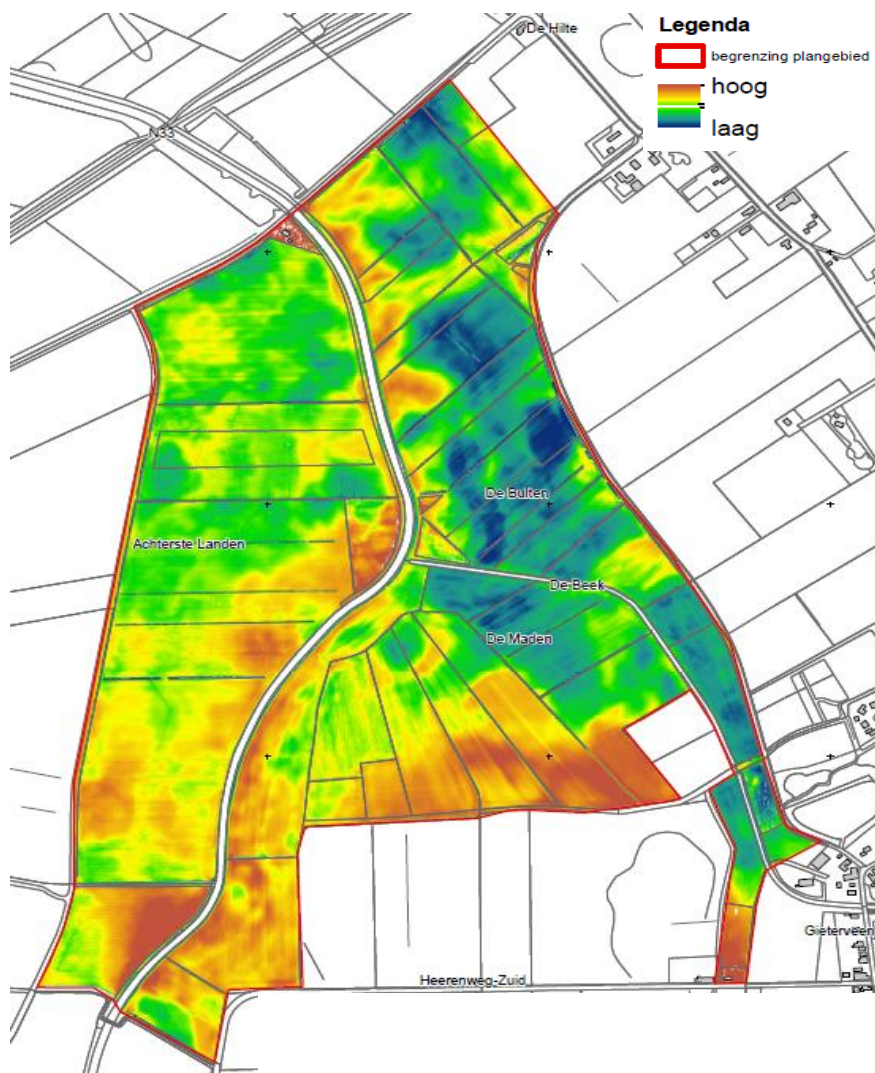
Uit boringen blijkt dat de bodemopbouw sterk wisselt binnen het gebied. Over het algemeen is sprake van een matig humeuze, zandige bovenlaag. Hieronder is humusloos, grijs zand aanwezig tot de maximaal geboorde diepte (ca. 2,5 m –mv). Plaatselijk binnen het gebied zijn nog zettingsgevoelige veenlagen en veenputten aanwezig, waar de grond tot de maximaal geboorde diepte uit veen bestaat. Verdeeld over het gebied zijn laagjes zandige beekleem aangetroffen.

Lokaal komen gedempte meanders van de Hunze voor. Deze meanders zijn grotendeels gedempt met gebiedseigen materiaal, wat veelal bestaat uit venig zand en zandig, veraard veen.

4.2.2 *Maaiveldhoogte*

Het Hunzedal ligt tussen de oostelijke helling van de Hondsrug en de overgang naar het veenkoloniale gebied. Langs de hele Hondsrug komen grote hoogteverschillen voor met het aangrenzende Hunzedal. Op het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het reliëf in het plangebied wisselend is.

De hoogste delen van het plangebied liggen in het zuidelijke deel op een hoogte van circa NAP +3,4 m. De laagst gelegen delen van het plangebied liggen in het noordoosten op een hoogte van circa NAP +1,2 m. In onderstaande afbeelding is de relatieve maaiveldhoogte opgenomen.

afbeelding 7: hoogtekaart plangebied

Er is een geringe gradiënt waar te nemen in de stroomrichting van het beekdal. Met name rondom de huidige gekanaliseerde loop liggen hoogtes. Voor een deel worden deze hoogtes gegenereerd door de aanwezigheid van bosschages. Het betreft echter ook dekzandkoppen, die vermoedelijk afgetopt zijn door grondbewerkingen in het kader van ruilverkavelingen en opgebrachte zones tijdens de kanalisatie.

In de noordelijke helft van het plangebied komt een drietal ronde tot ovale laagtes voor. Deze lopen min of meer parallel aan de voormalige beekloop. In het uiterste noorden van het plangebied komt een veenvlakte voor. Het vlakke reliëf in deze terreinen is ontstaan als gevolg van afgraving van het veen.

In het zuiden van het plangebied ligt een duidelijke hoogte. Deze strekt zich buiten de begrenzing van het plangebied in zuidelijke richting verder uit. Opvallend is de aanwezigheid van een ronde laagte in het centrale deel van het plangebied. Deze wordt vrijwel geheel omgeven door een ringwal. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het een uitblazingsbekken of pingoruïne.

In het tracé ontwerp is rekening gehouden met de oorspronkelijke beekloop en het van nature aanwezige reliëf. De hoogte van nieuwe kades zijn mede bepaald op basis van de zettingsgevoeligheid van aanwezige venige lagen.

4.3 Bodemkwaliteit

4.3.1 Wettelijk kader

Een verontreinigde bodem kan zorgen voor gezondheidsproblemen en tast de kwaliteit van het natuurlijk leefmilieu aan. Daarom is het belangrijk om bij ruimtelijke plannen de bodemkwaliteit mee te nemen in de overwegingen. De Wet bodembescherming (Wbb), het Besluit bodemkwaliteit en de Woningwet stellen grenzen aan de aanvaardbaarheid van verontreinigingen. Indien bij planvorming blijkt dat (ernstige) verontreinigingen in het plangebied aanwezig zijn, wordt op basis van de aard en omvang van de verontreiniging én de aard van de ruimtelijke plannen beoordeeld welke gevolgen dit heeft (Wbb).

4.3.2 Uitgevoerd Historisch Onderzoek

De milieukundige bodemkwaliteit is beoordeeld op basis van een Historisch Onderzoek en een veldbezoek. Voor het Historisch Onderzoek zijn verschillende bronnen beoordeeld.

4.3.2.1 Bodemkwaliteitskaart

Voor de gemeente Aa en Hunze is een bodembeheernota met bijbehorend beleid in het kader van het Besluit bodemkwaliteit vastgesteld. Aan het grootste gedeelte van het gebied is de functie 'Landbouw' toegewezen. Uit de nota blijkt dat de maximale toepassingskwaliteit in dat gebied onderzoeksgebied LMW1 (Lokale Maximale Waarde), Achtergrondwaarden AW2000 betreft. Een klein deel ter plaatse van het dorp Gieterveen betreft de bodemkwaliteitsklasse 'Wonen' met bijbehorende toepassing LMW2, 'Wonen'.

4.3.2.2 Bodemloket

In het bodemloket van de Provincie Drenthe is bekende informatie beschikbaar over slootdempingen. De positie van deze lijndempingen is door de Provincie middels historisch vooronderzoek vastgesteld, de locaties hebben in het bodemsysteem het kenmerk 'demping, potentieel ernstig'. Gezien de ervaringen die zijn opgedaan met de herinrichting in het Torenveen zijn de dempingen als onverdacht aan te merken.

Voor het overgrote deel heeft de informatie in zowel het bodemloket als de informatie uit de provinciale bodemgegevens betrekking op de reeds genoemde historische slootdempingen.

4.3.2.3 Archief gemeente Aa en Hunze

Op 2 augustus 2012 is inzage verricht in het milieu-archief van de Gemeente Aa en Hunze. Uit meerdere dossiers is gebleken dat de gemeente beschikt over slechts één dossier van enige relevantie. Het betreft een rapport van verkennend bodemonderzoek ter plaatse van Bonnerveen, tussen 5 en 7, uitgevoerd in het kader van nieuwbouw. In zowel grond als grondwater werden geen gehalten boven de tussenwaarde aangetroffen (VBO, Klijn Bodemonderzoek, ref. 312030, d.d. 29-3-2003).

Locatiebezoek

Op 2 augustus 2012 is het onderzoeksgebied bezocht door Grontmij Nederland B.V. Op een tweetal posities is vastgesteld dat een verhoogde kans is op het aantreffen van bodemverontreiniging. Het betreft het aantreffen van een 'rommelhoek', waar sprake is van een puinstort en brandplaats.

afbeelding 8: Foto puinstort met brandplaats

Tevens is een puinpad waargenomen, puinpaden zijn (met name) verdacht voor het voorkomen van asbest.

4.3.3 Resultaten en conclusies bodemkwaliteit

Op basis van de verkregen informatie blijkt dat het gebied als geheel al enkele eeuwen een grotendeels agrarisch gebruik kent. De kans dat in het gebied een (ernstig) geval van bodemverontreiniging aanwezig is, is niet zeer groot. Wel zijn enkele posities aanwezig die in meer of mindere mate verdacht zijn voor het voorkomen van bodemverontreiniging. Deze zijn hierna benoemd:

- Slootdempingen / gedempte watergangen: deze zijn in potentie verdacht, omdat in het verleden bodemvreemd materiaal kan zijn ingebracht in de dempingen. Ervaringen uit het aangrenzende gebied Torenveen laten zien dat er in dat gebied uitsluitend regionaal beschikbare grond is toegepast in de dempingen. Tijdens de werkzaamheden dient op bodemvreemde bijmengingen te worden gelet (puin, stortmateriaal e.d.). Indien dergelijke bijmengingen worden waargenomen, is aan te bevelen dit te laten onderzoeken;
- Gesloopte bebouwing (<1930): uit oud kaartmateriaal blijkt dat op één positie bebouwing aanwezig is geweest. Destijds werd in woonbebouwing op zeer beperkte schaal gebruik gemaakt van milieugevaarlijke stoffen;
- Puinpad: In het gebied is één puinpad waargenomen. Dit pad is asbestverdacht;
- Puinstort met brandplaats: Deze locatie is verdacht voor het voorkomen van asbest (en andere stoffen).

Conclusie

Ter plaatse van het puinpad en de puinstort zijn geen werkzaamheden gepland. Mede gezien de aard van de verdenking (immobiele stoffen in de bovengrond) is te concluderen dat de voorgenomen werkzaamheden geen effect hebben op de bodemkwaliteit ter plaatse.

Slootdempingen zijn over het algemeen verdacht van verontreinigingen met immobiele stoffen. De toekomstige situatie met wijzigingen in grondwaterstanden heeft op de overige slootdempingen geen effect.

4.4 Water

4.4.1 Inleiding

Op grond van artikel 3.1.6 uit het Besluit ruimtelijke ordening dient in de toelichting op ruimtelijke plannen een waterparagraaf te worden opgenomen van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishoudkundige situatie. In de waterparagraaf dient te worden uiteengezet of en in welke mate het plan in kwestie gevolgen heeft voor de waterhuishouding, dat wil zeggen het grondwater en het oppervlaktewater. Het is de schriftelijke weerslag van de zogenaamde watertoets: "het hele proces van vroegtijdig informeren, advise-

ren (door de waterbeheerder), afwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten".

4.4.2 Huidige situatie

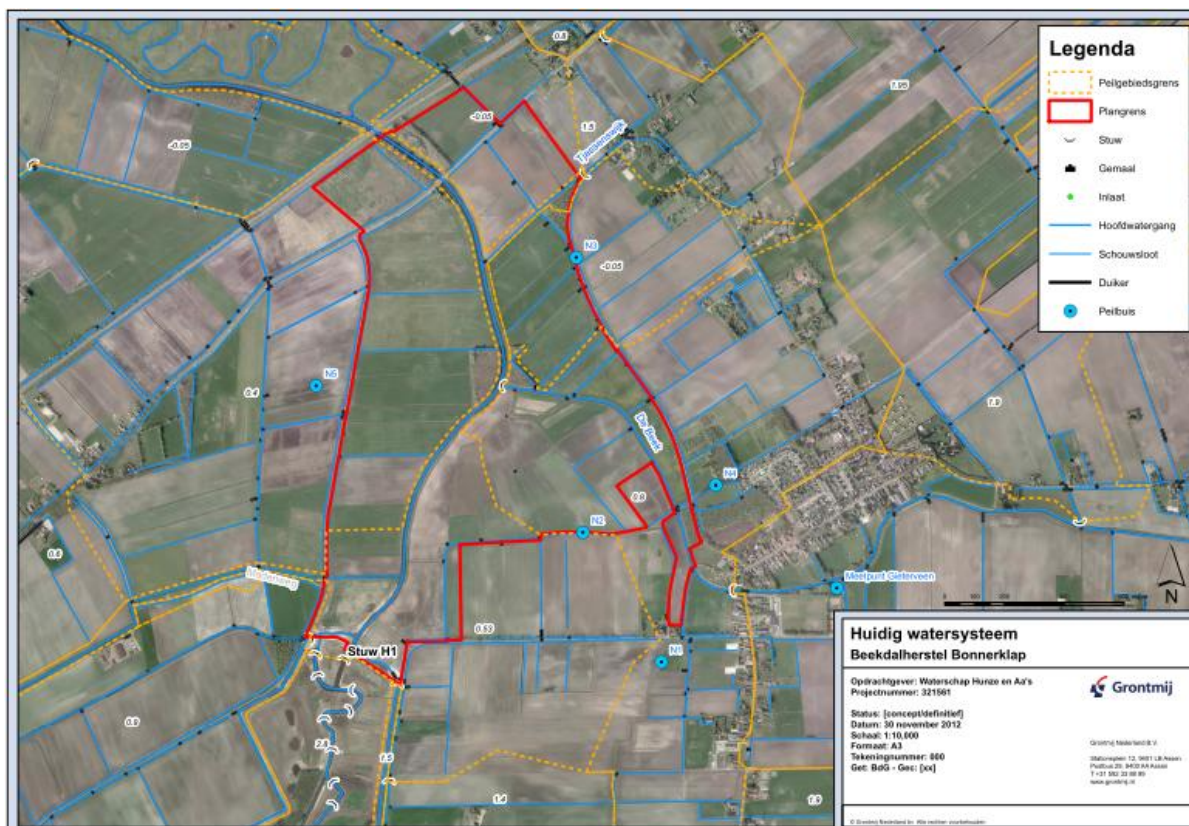
4.4.2.1 Oppervlaktewatersysteem

De Hunze is in het plangebied een onderdeel van de Eemskanaalboezem (NAP +0,53 m). Het is het uiteinde van de boezem en kent veelal iets hogere waterstanden door het lange traject tussen Zuidlaardermeer en Bonnerklap met daarin een aantal meanders en drempels in de hoofdloop.

Via verschillende hoofdwatgangen aan weerszijden van de Hunze stromen verschillende landbouwgebieden af op de Hunze. Binnen het plangebied liggen naast enkele hoofdwatgangen voornamelijk perceelsslots die de ontwatering van de landbouwpercelen verzorgen. Het is niet bekend of in het gebied drainage voorkomt.

De streefpeilen in de winter bedragen NAP +0,53 m voor het boezemgebied, NAP +0,40 m voor Achterste Landen, NAP +0,80 m voor De Beek en circa NAP +0,15 m voor De Bulten. De drooglegging is overwegend groot in het gehele gebied. Alleen in het gebied langs de Beek komen kleine plekje voor met een drooglegging kleiner dan 0,80 m. Hier bevinden zich ook percelen met een beperkte drooglegging tussen de 0,80 en 1,20 m. Voor een uitgebreide beschrijving van de huidige oppervlaktewatersituatie wordt verwezen naar het inrichtingsplan, uitwerking water.

Door het voorkomen van een gevarieerde maaiveldhoogte en gevarieerde bodemopbouw (met lokaal voorkomen van ondiep veen) varieert de grondwaterstand tussen dicht aan maaiveld in natte perioden tot maximaal 150 cm beneden maaiveld in droge perioden. Voor een uitgebreide beschrijving van de huidige grondwatersituatie wordt verwezen naar het inrichtingsplan, uitwerking water.

afbeelding 9: huidige situatie watersysteem

4.4.3 Toekomstige situatie

Het hoofdprincipe dat wordt toegepast op de Hunze in het plangebied is het terugbrengen van een aantal oorspronkelijke meanders waardoor de afvoer plaats vindt. Het inrichtingsplan heeft de volgende kenmerken:

- brede natuurzone in de lengterichting van de Hunze en in de omgeving van De Beek;
- herstel middenloop Hunze en bovenloop De Beek;
- water vasthouden en vertraagd afvoeren;
- aanleg van vistrappen in De Beek;
- voorzuiveren van het water uit de RWZI in moerasjes;
- samenhang natuur en omgeving;
- versterken van de identiteit van het gebied;
- lage kades langs de gebiedsgrens;
- mogelijkheden voor wandelaars en kanoërs.

De Hunze

De huidige lengte van het Hunzetrace binnen het plangebied bedraagt circa 2,35 km. Door het aanleggen van een aantal meanders wordt dit traject verlengt. De nieuwe lengte bedraagt circa 3,5 km.

Het profiel van de Hunze wordt aangepast. De taludhellingen zullen in het traject variabel zijn. In de meanders zal een flauwer talud in de binnenzijde en een steiler talud aan de buitenzijde van de meander worden gerealiseerd. Op de rechtstanden is ook enige variatie in de taludhellingen aanwezig in verband met de aanwezige maaiveldglooiingen langs de insteek. De bodemhoogten sluiten aan op de boven- en benedenstroomse bodemhoogten. Omdat op enkele plaatsen extra toevoer van water plaatsvindt, zal de bodembreedte over het traject breder worden verder stroomafwaarts.

De huidige genormaliseerde loop blijft daar waar de meanders buiten dit huidige profiel liggen in min of meer gedempte en/of verruigde vorm gehandhaafd. Deze vervult geen functie tijdens extreme afvoersituaties. Op enkele plekken wordt de afvoer van slenken uit de naastgelegen gebieden aangekoppeld op deze oude loop. Waar de meander afbuigt van de huidige loop wordt een dam aangebracht om de afvoer te leiden richting de meander.

De Beek

De Beek zal een beperkt meanderende loop krijgen. Het profiel wordt aangepast van een strak landbouwkundig profiel naar een profiel met een smalle bedding voor de lage afvoeren die breed uitloopt richting maaiveld voor de hogere afvoeren. De stuw bij het uitstroompunt in de Hunze wordt verwijderd. Het verhang richting stuw Gieterveen wordt opgevangen door het aanbrengen van een aantal drempels die vispasseerbaar zijn. De stuw Gieterveen wordt vispasseerbaar met een technische vistrap.

Omdat langs De Beek nog een aantal lage percelen resteren die niet betrokken kunnen worden in het inrichtingsplan is een afwateringsoplossing ontworpen. De afwatering van enkele nu vrij afwaterende gebieden rechtstreeks op De Beek worden hiervan losgekoppeld en toegevoegd aan bemalingsgebied De Bulten. De gebieden worden aangesloten op de grenswatergang aan de oostzijde van het plangebied die langs de Tjassenswijk loopt.

Het inrichtingsplan is separaat bijgevoegd.

4.4.4 Wateraspecten

De toekomstige situatie dient aan een aantal hydrologische randvoorwaarden te voldoen, namelijk:

- de waterhuishoudkundige situatie voor de (landbouw-)gebieden buiten het plangebied mag niet mag verslechteren, en
- binnen het plangebied dient een voor de natuur zo gunstig mogelijke situatie te ontstaan.

De toekomstige situatie (schetsontwerp) mag geen negatieve effecten op de waterhuishoudkundige situatie (grond- en oppervlaktewater) hebben in de omliggende gebieden. Op welke

wijze hieraan invulling wordt gegeven voor de verschillende wateraspecten is in de volgende hoofdstukken beschreven.

Daarnaast draagt de toekomstige situatie bij aan de KRW- en WB21-opgave van de Hunze.

Waterveiligheid

Langs het plangebied worden kaden gerealiseerd ter afscheiding van het gebied en het voorkomen dat bij extreem hoog water vanuit de Hunze water in de parallelle sloten stroomt. De hoogte van de kade ligt 0,50 m boven de maximale waterstand (1998). De hoogte verloopt van NAP +2,50 m aan de noordzijde tot NAP +2,60 m aan de zuidzijde van het plangebied.

Wateroverlast

Eén van de belangrijkste randvoorwaarde is dat de waterhuishoudkundige situatie voor de (landbouw-) gebieden buiten het plangebied niet mag verslechteren. Waar noodzakelijk zijn aanpassingen doorgevoerd om negatieve effecten op de aangrenzende gebieden (wateroverlast) te voorkomen. Voor het toetsen van het schetsontwerp en eventueel benodigde maatregelen bij normale en extreme afvoersituaties, is een hydraulisch rekenmodel gehanteerd. Voor de toelichting in detail wordt verwezen naar het inrichtingsplan, uitwerking water.

Op basis van droogleggingskaarten, in combinatie met de gemeten grondwaterstanden, is het effect op omliggende belangen landbouw en bebouwing in beeld gebracht. Binnen het plangebied is sprake van een aanzienlijke vernatting. De drooglegging neemt af met 0 tot 55 cm aan de noordzijde van het plangebied. In het ontwerp is voorzien om het maaiveld in een aantal gebieden te verlagen en een aantal slenken te graven. In deze gebieden wordt de drooglegging nog kleiner. Buiten het plangebied blijft de drooglegging grotendeels gelijk. Waar de drooglegging in het omliggende landbouwgebied gelijk blijft kan de kweldruk naar de sloten wel toenemen. Ook kan de grondwaterstandverhoging binnen het plangebied uitstralen naar de omgeving toe. Om dit tegen te gaan wordt over grote delen van de plangrens de watergang geherprofileerd, met als doel om dit extra water af te vangen.

In het meest zuidoostelijke hoekje van het plangebied is sprake van een afname van de drooglegging met 20 tot 35 cm. Dit betreft een klein gebiedje net achter de stuw van Gieterveen, dat onder direct invloed staat van de Beek. Verwachting is dat dit geen negatieve effecten heeft voor de hier liggende belangen. Wel wordt geadviseerd om de grondwaterstanden in dit gebied voor de zekerheid te gaan monitoren, met name bij de camping De Driesprong.

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit van de Hunze zal als gevolg van de meander geen nadelige effecten ondergaan. De realisatie van flauwere extensief beheerde oevers met natuurlijke vegetatie draagt mogelijk bij aan een verbetering van de waterkwaliteit en komt tegemoet aan de KRW-doelstellingen (en WB21) voor de Hunze.

Verdroging

Er is geen sprake van verdroging als gevolg van de maatregelen.

Beheer en onderhoud

In overleg met waterschap Hunze en Aa's is het beheer en onderhoud afgestemd en is de bereikbaarheid van het nat profiel voor onderhoudsvoertuigen gewaarborgd.

Vergunningen

In het kader van de Waterwet dient een watervergunning (Keur) te worden aangevraagd voor het aanpassen van de waterhuishoudkundige situatie, zoals de aanleg van duikers en het eventueel graven van greppels/sloten.

4.4.5 Juridische vertaling en advies

Op 19 juni 2013 is het waterschap Hunze en Aa's geïnformeerd over het initiatief middels de Digitale Watertoets. Daarnaast heeft overleg plaats gevonden met het waterschap over het ontwerp in het kader van het inrichtingsplan Bonnerklap en de benodigde maatregelen die no-

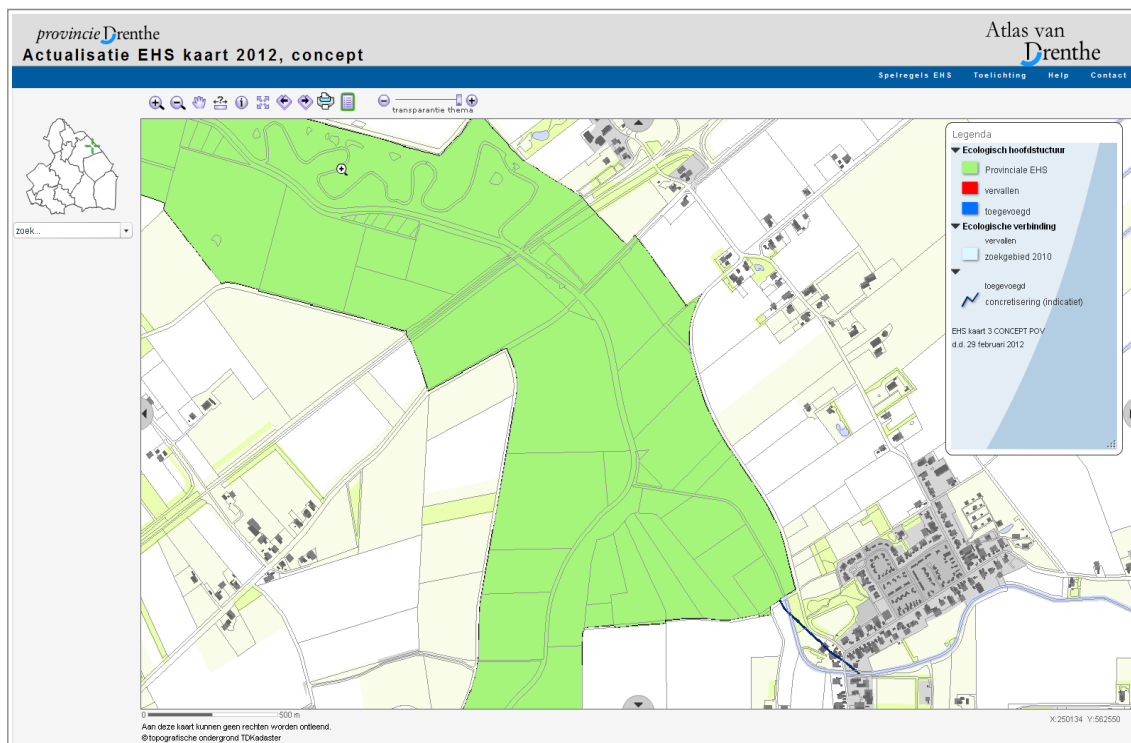
dig zijn om een goede inrichting van het gebied te waarborgen en daarbij ook eventuele negatieve effecten op de omliggende functies te voorkomen. Op basis van informatie uit de Digitale Watertoets en het inrichtingsplan Bonnerklap is een concept waterparagraaf tot stand gekomen. Het waterschap en de gemeente Aa en Hunze zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op de concept waterparagraaf.

Op 1 juli 2013 heeft het waterschap per brief formeel gereageerd op de watertoets aanvraag en de concept waterparagraaf. Het waterschap geeft aan erop te vertrouwen dat de maatregelen worden uitgevoerd conform het inrichtingsplan. Tevens gaat het waterschap er vanuit dat rekening wordt gehouden met de algemene uitgangspunten, zoals beschreven in de bijlage van de brief.

4.5 Ecologie

4.5.1 Wettelijk kader

De natuur in Nederland wordt beschermd vanuit twee invalshoeken: bescherming van gebieden en bescherming van soorten. De gebiedsbescherming is geregeld via de Natuurbeschermingswet. De soortbescherming is geregeld door middel van de Flora- en Faunawet (landelijk). Om de effecten van het plan op de natuur te beoordelen is een natuurtoets uitgevoerd¹. Hieronder is een samenvatting en de conclusie weergegeven.

afbeelding 10: Begrenzing Ecologische Hoofdstructuur (bron: Provincie Drenthe).

4.5.2 Toetsing

De resultaten uit het bronnen- en veldonderzoek zijn getoetst aan de wettelijke kaders. Dit levert de volgende conclusies op:

4.5.2.1 De Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawet wordt met de inrichting en de uitvoering rekening gehouden met de beschermde soorten. De Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen (2012) is van toepassing. Met de volgende soorten dient rekening te worden gehouden:

Zoogdieren

¹ Natuurtoets, Grontmij Nederland B.V., 10 december 2012.

Het plangebied is voor wat betreft het meest noordelijke deel leefgebied van de zwaar beschermde bever. Het inrichtingsplan voorziet in het behoud en de versterking van de functionaliteit van het leefgebied voor bever. Bonnerklap voorziet voor deze soort ook in de ecologische verbinding tussen de natuurgebieden Elzenmaat in het noorden en Torenveen in het zuiden. In de eindsituatie zal de inrichting een zeer positief effect hebben op het leefgebied van de bever. Verder is het hele plangebied leefgebied van licht beschermde zoogdiersoorten.

Broedvogels

Het plangebied is leefgebied voor verschillende soorten broedvogels. Alle broedvogels zijn zwaar beschermd. Het inrichtingsplan voorziet in behoud van nestbomen en de bomen in hun omgeving en voldoende leefgebied voor grote bonte specht. Voor de buizerd blijft foerageergebied aanwezig.

In de tijdelijke uitvoeringsfase zal buiten het broedseizoen gewerkt worden. Indien dat niet mogelijk is, zal tijdig vastgesteld worden dat er geen broedvogels aanwezig zijn of verstoord kunnen worden.

Vissen

In de tijdelijke inrichtingsfase zal gewerkt worden conform de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen (2012). Negatieve effecten op de eventueel aan te treffen beschermde soort kleine modderkruiper kunnen daarmee worden uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

Reptielen komen niet in het gebied voor en worden hier ook niet verwacht.

Met het oog op de aanwezigheid van licht beschermde amfibieën zal in de tijdelijke uitvoeringsfase gewerkt worden volgens de zorgplicht.

Ongewervelden

Er worden geen beschermde ongewervelde dieren in het water en op land aangetroffen.

4.5.2.2 De Natuurbeschermingswet

De inrichting van plangebied Bonnerklap heeft geen invloed op Natura 2000 gebied Drouwenerzand en Natura 2000 gebied Drentsche Aa is. Beide Natura 2000 gebieden behoren tot een ander watersysteem.

4.5.2.3 De bescherming van de EHS

Ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur sluit de inrichting aan op de beoogde wezenlijke kenmerken, gericht op de ontwikkeling van een stromende laaglandbeek met rietzeggenmoeras, waaronder begeleidend dotterbloemgrasland met lokaal natte schraallandvegetaties, en voor beken en beekdalgraslanden karakteristieke fauna. De ontwikkeling draagt bij aan de realisering van het EHS-beleid.

4.5.3 Conclusie

Een ontheffing conform art. 75 Flora- en faunawet is niet noodzakelijk. Vanwege de aanwezigheid van zwaar en licht beschermde soorten is het nodig dat er tijdens de uitvoering zorgvuldig wordt gewerkt. Daarin zal het ecologische werkprotocol en de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen voorzien. Het ecologische werkprotocol zal onderdeel zijn van het op te stellen uitvoeringsbestek. Het ecologische werkprotocol heeft betrekking op het uitvoeren van mitigerende maatregelen om negatieve effecten op beschermde planten- en diersoorten te voorkomen of te beperken.

De ontwikkeling heeft geen invloed op nabijgelegen Natura-2000 gebieden en draagt bij aan de doelstellingen uit het EHS beleid.

Vanuit ecologisch oogpunt is er geen belemmering voor het verlenen van de omgevingsvergunning(en).

4.6 Landschap en cultuurhistorie

4.6.1 Cultuurhistorie

Aanvankelijk lag de Hunze als een brede rivier in een omvangrijk hoogveengebied tussen de Hondsrug en Bourtange, met plaatselijk ook broekbossen. Circa 5.000 jaar geleden vestigden

de eerste landbouwers zich op de drogere gedeelten. In deze periode was het Hunzedal een open moeraslandschap met plaatselijk broekbossen op de overgang naar de hoger gelegen opduikingen.

Op de Hondsrug ontstonden ongeveer 1.500 jaar geleden de esdorpen die voor wat betreft hun weide- en hooilanden aangewezen waren op (de flank van) het Hunzedal. Op de oostoever van de Hunze ontstonden in de late Middeleeuwen vanwege de hoogveenontginningen meerdere bebouwingskernen. De Hunze was in die tijd een belangrijke transportader waarover de turf uit de veengebieden werd vervoerd naar Groningen.

Op de rand van het hoogveen naar het beekdal ontstond op de oostoever het “wegdorpenlandschap van de randveenontginningen” terwijl de westoever onderdeel is van het “esdorpenlandschap”. Vanwege deze ontginningsgeschiedenis en het feit dat het Hunzedal eeuwen lang bijzonder nat was, is de oorspronkelijke openheid van het gebied behouden gebleven.

Het Hunzedal was voor een deel van het jaar een nat gebied, 's winters stroomden de vlaktes die grensden aan de beek onder water. De oude Hunze had een meanderend tracé tot ongeveer 1950/1960. Dit oorspronkelijke tracé is momenteel verdwenen en alleen plaatselijk als een cultuurhistorisch element bewaard gebleven.

Op de oostoever zijn recent midden jaren '80 van de vorige eeuw oude verkavelingspatronen en oude meanderpatronen opgeruimd. Aanwezige bosjes dateren deels ook uit deze periode

Langs de Hunze zijn op historische kaarten parallelle lopen zichtbaar die vermoedelijk werden toegepast om calciumrijk water uit de Hunze te bevoelen over de graslanden langs de Hunze. Loodrecht op de beek liepen verschillende waterstromen. Een paar natuurlijke beekjes voerden het water van de Hondsrug af naar de Hunze. Daarnaast was er een dicht netwerk van sloten die het Hunzedal in talloze kleine percelen verdeelde. Langs de sloten lagen verschillende zanddijkjes om de nattere hooilanden, dicht bij de beekloop, te kunnen bereiken.

4.6.2 *Landschap*

Het Hunzedal is een breed dal met een grote mate van openheid. Het westelijke deel van het dal is onderdeel van het esdorpenlandschap en het oostelijke deel van de Hunze van het wegdorpenlandschap van de randveenontginningen. Het visueel-ruimtelijke beeld van het Hunzedal staat in scherp contrast met het esdorpenlandschap. De openheid wordt plaatselijk doorbroken door beplantingen en bebouwing. Landschappelijk wordt gesproken over een matig grootschalig gebied met lijnvormige beplantingen. Het beekdal is smal met een open karakter. De ruimtelijke begrenzing van dit dal wordt gevormd door de bebouwingen en beplantingen van de randveenontginningen.

Bebouwing is op de oostoever van de Hunze te vinden op de grens naar de hoogveenontginningen. Dit gebied behoort tot het wegdorpenlandschap van de veenrandontginningen. Hier ligt de kern Gieterveen en de lintbebouwing van Bonnerveen.

Aan de westoever van de Hunze is een grootschalig verkavelingspatroon zichtbaar. Met de laatste ruilverkavelingen in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw zijn de meeste oude verkavelingspatronen hier verloren gegaan. Incidenteel zijn delen van het oude verkavelingspatroon bewaard gebleven.

In de open delen is akkerbouw de hoofdfunctie van het gebied. Bezien vanuit de bodem- en watersituatie en de historie is grasland, met weide- en hooilandgebruik, de meest geëigende grondgebruiksvorm.

4.6.3 *Conclusie*

Door de ingrepen wordt het beekdal als oudere landschapsvorm (van voor de periode van de ontginning van het Hunzedal) beter herkenbaar en beleefbaar gemaakt. De agrarische verkavelingsstructuur zal plaatsmaken voor het beekdal met een meanderende beek in het midden.

Door de inrichting als natuurgebied (met grillig gevormde meanders, laagten en slenken) zal in het plangebied enig verlies van bestaande verkavelingsstructuren optreden. Deels zal de huidige verkaveling echter nog leesbaar blijven doordat sloten alleen verondiept worden en dus zichtbaar blijven als lijnvormig element binnen het natuurgebied.

Geomorfologisch waardevolle elementen, zoals het open, brede karakter van het beekdal van de Hunze en het smalle dal van De Beek, evenals de in het gebied liggende zandruggen blijven zichtbaar. Aanwezige bossen zijn aangepast aan de inrichting of de ligging nabij de N33, strakke structuren zijn omgevormd naar een meer natuurlijke bos. Plaatselijk maken bosgedeelten plaats voor de nieuwe loop van meanders.

Het project ligt op ruime afstand van het bebouwingslint van de randveenontginningen, en heeft hierop geen invloed. De markegrens tussen Gieten en Bonnen ligt ter plaatse van de beken in het plangebied (de Hunze en de Beek). Deze structuren blijven zichtbaar in het landschap aanwezig.

Met de planontwikkeling is rekening gehouden met de (gewenste) landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Er is vanuit dit oogpunt geen belemmering voor het verlenen van de omgevingsvergunning.

4.7 Archeologie

4.7.1 Wettelijk kader

Op 1 september 2007 is de Wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ), in werking getreden. Met de WAMZ is een stelsel gerealiseerd waarmee het archeologisch erfgoed kan worden beschermd en het archeologisch belang op een natuurlijke manier kan worden meegewogen in de besluitvorming. Om de archeologische en cultuurhistorische waarden in beeld te krijgen, is archeologisch onderzoek uitgevoerd, bestaande uit een bureauonderzoek² en een inventariserend veldonderzoek³. Voor het onderzoek zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals de Archeologische Monumentenkaart, Archis2 en het archeologische beleid van de gemeente. In het onderzoek zijn de verschillende bronnen behandeld. Hieronder is de conclusie opgenomen.

4.7.1.1 Archeologische monumenten

In het plangebied zijn twee AMK-terreinen geregistreerd. In de directe omgeving van het plangebied, binnen een straal van 500 m, zijn nog eens twee AMK-terreinen geregistreerd.

Tabel 4.1 Monumenten in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied

monument-nummer	complex	datering	waarde
14251	Nederzetting, onbepaald	Mesolithicum; IJzertijd-Middeleeuwen	Terrein van archeologische waarde
14227	Nederzetting, onbepaald	Mesolithicum; Middeleeuwen	Terrein van archeologische waarde
14172	Nederzetting, onbepaald	Paleolithicum laat B – Mesolithicum	Terrein van archeologische waarde
14459	dorpskern	Middeleeuwen, laat	Terrein van hoge archeologische waarde

De twee AMK-terreinen die in het plangebied liggen (14251 en 14227), betreffen gebieden met verwachte resten uit de IJzertijd/Middeleeuwen en uit het Mesolithicum. Deze terreinen zijn aangewezen als 'terrein van archeologische waarde' naar aanleiding van een eerste archeologische inventarisatie van het Hunzedal in 1993 (Scholte-Lubberink, 1993).

4.7.1.2 Gemeentelijke archeologische beleidskaart

Voor de gemeente Aa en Hunze is een archeologische beleidskaart opgesteld, waarop is aangegeven of en in welke vorm er onderzoek noodzakelijk is. Het plangebied ligt in een zone met

² Archeologisch onderzoek Bonnerklap, Grontmij Nederland B.V., 31 oktober 2012.

³ Inventariserend veldonderzoek Bonnerklap, Grontmij Nederland B.V., 7 mei 2013

hoge verwachting. Ook zijn de AMK terreinen aangeduid op de beleidskaart. Er wordt aanbevolen om bij bodemingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 30 cm vervolgonderzoek uit te voeren conform de *Richtlijn Beekdalonderzoek provincie Drenthe* en de SIKB-leidraad *Beekdalen in Pleistoceen Nederland*.

afbeelding 11: gemeentelijke archeologische beleidskaart

Tevens ligt er volgens de gemeentelijke kaart een verdedigingswerk in het plangebied. Het verdedigingswerk ligt aan de westzijde van de huidige beek ter hoogte van het AMK terrein 14251.

4.7.1.3 Historische kaarten

Op de kadastrale kaart uit 1811-1832 is de oude beekloop weergegeven. Op deze kaart staan, behalve de oude beekloop, ook enkele bruggen en verlaten (sluizen) weergegeven. Zo is te zien dat ter plekke van de meander bij De Hilde (in het noorden van het plangebied) een brug en een verlaat lagen. Ook liep er een pad over de brug. Dit pad sloot aan op de Noordveensedijk, de westelijke grens van het plangebied. Op basis van de historische kaarten waarop de ligging van dijkjes en paden staat aangegeven, zijn een aantal locaties aangewezen waar waarschijnlijk een oversteek (voorde of vonder) over de Hunze aanwezig was.

Door de normalisering van de Hunze en latere herverkavelingen in de 20^e eeuw is een groot deel van de oorspronkelijke verkaveling die direct langs de beek lag verdwenen. Buiten de directe invloedssfeer van de oude beek, met name in de Achterste Landen en De Maden, is de oorspronkelijke verkaveling van de ontginnings- en weidegronden wel duidelijk zichtbaar. Tot in de jaren '80 van de 20^e eeuw waren in het verkavelingspatroon de oude meanders nog zichtbaar. Tegenwoordig is hier niets meer van te zien. Alleen ter plekke van De Hilde is nog een bosje aanwezig, waar een deel van de oude meander als sloot nog zichtbaar is.

Deze oude beekloop vormt de basis voor het ontwerp.

4.7.2 *Uitgevoerde onderzoeken*

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande realisatie zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. In het kader van de voorgenomen gebiedsontwikkeling zijn een aantal vooronderzoeken uitgevoerd.

In de voorafgaande periode is in 2004 en naar aanleiding van wijzigingen in archeologiebeleid en in het ontwerp opnieuw in 2012 bureauonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig kunnen zijn die specifiek verband houden met beekdalen, zoals losse (depot)vondsten en structuren (zoals bruggen en voordes) en faciliteiten voor visvangst en jacht en scheepvaart (bijvoorbeeld kades voor de afvoer van turf).

Op grond van de bevindingen van het bureauonderzoek is in overleg met het bevoegd gezag en de provinciaal archeoloog van Drenthe besloten om een inventariserend veldonderzoek (IVO-O) in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek uit te voeren. Dit booronderzoek is uitgevoerd op en rond dekzandopduikingen in het beekdal waar mogelijk Steentijdvindplaatsen aanwezig kunnen zijn.

Tijdens het inventariserend veldonderzoek in het plangebied Bonnerklap in 2013 zijn in totaal 325 boringen uitgevoerd. De boringen zijn uitgevoerd ter plaatse van acht locaties van nieuw uit te graven (oude) meanders van de Hunze. Deze acht locaties lagen ter plaatse van doorsnijdingen van de nieuwe meanders door mogelijke (dek)zandopduikingen.

4.7.2.1 *Conclusie van de onderzoeken*

Er is een booronderzoek uitgevoerd dat erop gericht was om eventuele dekzandkoppen/ruggen op te sporen en vast te stellen of eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verstoord zouden worden door de ingreep. Op een aantal locaties is inderdaad dekzand aangetroffen. Dit was echter afgetopt, waardoor de archeologisch relevante laag ontbreekt. Binnen het plangebied wordt de kans op vuursteenvindplaatsen minimaal geacht.

Voor het gehele plangebied bestaat nog steeds een hoge archeologische verwachting voor beekgerelateerde vondsten/structuren in de beekbodem van de oude hunze. Het advies uit het bureauonderzoek om de (diepere) ontgraving van de gehele hunzeloop onder archeologische begeleiding uit te laten voeren blijft dan ook van kracht.

4.7.3 *Betekenis voor het project*

Op de dekzandkoppen in het plangebied kunnen resten van steentijdnederzettingen aanwezig zijn. Om eventuele steentijdvindplaatsen zo min mogelijk te verstoren, is bij het ontwerp zo veel mogelijk de oude loop gevolgd. Zodoende zijn eventuele steentijdvindplaatsen gevrijwaard van bodemingrepen. Wel is het mogelijk dat randzones van kampementen worden geraakt (afval-dumps, faciliteiten voor visvangst). Ook depotvondsten in de beek zelf worden mogelijk weggegraven. De oude (en beoogde nieuwe) Hunzeloop heeft eertijds een aantal dekzandkoppen doorsneden. Juist dergelijke hoogtes, in de nabijheid van water, waren gunstige nederzittingslocaties in het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum. Niet alle dekzandkoppen worden gemeden, zodat bij de graafwerkzaamheden mogelijk archeologische resten worden aangetroffen.

De bovengenoemde AMK-terreinen (dekzandkoppen) zijn ten behoeven van het inrichtingsplan in het veldonderzoek nader onderzocht. Vanwege de aftopping van deze dekzandkoppen wordt de kans op het aantreffen van archeologische waarden minimaal geacht.

Bij de graafwerkzaamheden van de nieuwe meanders en de diepere slenken is de KNA-archeoloog dagelijks aanwezig, eventueel geassisteerd door één of meerdere veldassistenten en/of amateurarcheologen. Na het afgraven van de bouwvoor ter plaatse van de ondiepe slenken worden deze zones geïnspecteerd door de inzet van amateurarcheologen onder supervisie van een KNA-archeoloog.

Indien grondsporen, structuren of vondstconcentraties op de bodem van de beek worden aangetroffen zullen maatregelen getroffen moeten worden om nader onderzoek 'in den droge' uit te voeren.

het verkeer zijn stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). In 2011 moet aan de grenswaarden (jaargemiddelde en 24-uursgemiddelde concentratie) voor PM₁₀ worden voldaan. Voor NO₂ geldt dat vanaf 2015 moet worden voldaan aan de (jaargemiddelde en uurgemiddelde) grenswaarden. Tot deze grenswaarden gelden zijn minder strenge grenswaarden van kracht.

Er worden geen functies mogelijk gemaakt waar luchtkwaliteitseisen voor gelden. Ook heeft realisatie van het project geen effect op de luchtkwaliteit. Zodoende vormt het aspect luchtkwaliteit geen belemmering voor de gewenste ontwikkeling.

4.11 Externe veiligheid

Activiteiten met gevaarlijke stoffen leveren risico's op voor de omgeving. Door het stellen van eisen aan afstanden tussen de activiteiten met gevaarlijke stoffen en (beperkt) kwetsbare objecten (woningen, kantoren, scholen, enz.) worden de eventuele gevolgen van deze risico's zoveel mogelijk beperkt. Het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) vormt het wettelijk kader voor het omgaan met risico's ten gevolge van bedrijven (inrichtingen) met gevaarlijke stoffen. Het wettelijk kader voor de risico's ten gevolge van transport van gevaarlijke stoffen wordt gevormd door de circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (RNVGS), het laatst gewijzigd op 1 januari 2010 en medio 2012 te vervangen door het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het project maakt geen functies mogelijk die als kwetsbaar object kunnen worden gezien. Ook worden geen functies mogelijk gemaakt die een externe veiligheidsrisico op de omgeving bezitten. Zodoende vormt het aspect externe veiligheid geen belemmering voor de gewenste ontwikkeling.

5 Economische uitvoerbaarheid

5.1 Inleiding

Ingevolge artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) dient er in het kader van een ruimtelijk plan een onderzoek te worden gedaan naar de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het plan. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de economische haalbaarheid van het plan. De maatschappelijke aspecten worden aan de hand van de procedure in hoofdstuk 6 toegelicht.

5.2 Economische uitvoerbaarheid

Geen exploitatieplan nodig

Bij het opstellen van een ruimtelijke onderbouwing dient de financiële haalbaarheid van het plan aangetoond te worden. Op grond van artikel 6.12, lid 1, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) moet een exploitatieplan worden vastgesteld indien er sprake is van een 'bouwplan'. Artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) beschrijft wat een 'bouwplan' is. Het project Bonnerklap betreft geen bouwplan. Een exploitatieplan is dan ook niet nodig.

Realisatiekosten en planschade

Voor de uitvoering van het Inrichtingsplan is een begroting opgesteld. De kosten voor de realisering van het plan en de (her)inrichting van het plangebied komen ten laste van Waterschap Hunze & Aa's. Voor eventuele planschadekosten zullen de gemeente en het waterschap een overeenkomst sluiten.

De gemeente heeft de economische uitvoerbaarheid van het plan beoordeeld. Gebleken is dat het waterschap over voldoende middelen beschikt om de voorgestane ontwikkeling te kunnen realiseren. Er is geen sprake van onzekere financiële bijdragen van anderen. Bij brief van 12 december 2013 heeft de provincie Drenthe het waterschap en de gemeente geïnformeerd over de subsidieverlening voor dit project. Gelet op het voorgaande is de economische uitvoerbaarheid van het project in voldoende mate aangetoond.

6 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

6.1 Inspraak en vooroverleg

Op grond van de gemeentelijke inspraakverordening heeft de ruimtelijke onderbouwing met de bijbehorende stukken ter inzage gelegen van 7 november 2013 tot en met 18 december 2013. Tijdens deze periode bestond staat voor eenieder de mogelijkheid om een inspraakreactie in te dienen. Er zijn geen inspraakreacties kenbaar gemaakt.

Ook heeft op grond van artikel 6.18 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) overleg plaatsgevonden met de betrokken overlegpartners. De ontwikkeling Bonnerklap is per mail van 6 november 2013 voorgelegd aan de overlegpartners. Van de provincie Drenthe en het Waterschap Hunze en Aa's zijn schriftelijke reacties ontvangen (zie bijlage). De provincie geeft aan dat de provinciale belangen in een vroeg stadium in de planvorming zijn meegenomen en voldoende in het inrichtingsplan zijn doorvertaald. Het waterschap heeft ook geen inhoudelijke opmerkingen op het plan. Het wettelijk vooroverleg geeft derhalve geen aanleiding om het plan te wijzigen.

De gemeenteraad wordt in deze eerste fase van de procedure om een conceptverklaring van geen bedenkingen gevraagd.

6.2 Ontwerp en definitieve omgevingsvergunning

De ontwerp-omgevingsvergunning met bijbehorende stukken worden conform de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegd. Tijdens deze periode bestaat de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. Eenieder wordt op deze wijze in de gelegenheid gesteld om zienswijzen tegen het initiatief kenbaar te maken.

Tijdens de voorgenoemde procedure zal de maatschappelijke uitvoerbaarheid van het project worden gepeild. Bij de besluitvorming op de omgevingsvergunning worden de zienswijzen beoordeeld. Als de omgevingsvergunning wordt verleend, treedt deze in werking met ingang van de dag na afloop van de beroepstermijn, tenzij een verzoek om voorlopige voorziening is gedaan. Op dat moment vormt de omgevingsvergunning de basis om af te wijken van het bestemmingsplan.

6.3 Beroep en hoger beroep

Na bekendmaking van het besluit is het voor iedere belanghebbende mogelijk om beroep in te stellen bij de rechtbank en eventueel voorlopige voorziening aan te vragen. Na uitspraak van de rechtbank kan hoger beroep worden aangetekend bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (en kan eveneens voorlopige voorziening worden aangevraagd).

7 Afweging en conclusie

7.1 Aanleiding

Deze ruimtelijke onderbouwing dient ter afweging voor het verlenen van een omgevingsvergunning ex artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 van de Wabo, waarmee de natuurontwikkeling Bonnerklap in afwijking van het bestemmingsplan wordt vergund.

7.2 Mer-beoordeling

De uitbreiding kan mogelijk worden gemaakt middels een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan. In het kader van de omgevingsvergunning, onderdeel milieu, is een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd. Deze heeft uitgewezen dat een verdere m.e.r.-procedure niet noodzakelijk is.

7.3 Afweging

Het project is niet strijdig met de relevante beleidsuitgangspunten op zowel provinciaal als gemeentelijk niveau en veroorzaakt geen conflicten met de sectorale wet- en regelgeving. In de beoogde situatie is ook sprake van een verantwoorde milieusituatie.

Verder is een inrichtingsplan opgesteld, waarmee een verantwoorde landschappelijke en cultuurhistorische inpassing is uitgedacht.

7.4 Conclusie

Het verlenen van een omgevingsvergunning voor het project is niet in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

8 **Bijlagen**

De volgende bijlagen zijn separaat bijgevoegd:

1. Inrichtingsplan Bonnerklap
2. Natuurtoets Bonnerklap
3. Archeologisch onderzoek Bonnerklap
4. Bodemonderzoek Bonnerklap
5. Advies Waterschap
6. M.e.r.-beoordeling
7. Vooroverlegreacties (provincie Drenthe en waterschap Hunze en Aa's)